

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Тодорова Маркова, преподавател в **Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“**, Педагогически факултет

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на **Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“**

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки

професионално направление 2.4 Религия и теология (научна специалност: Християнско изкуство)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 99/20.11.2020 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра Теология към Философско-исторически факултет, участва Адриана Христославова Любенова от същите Факултет и катедра.

Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) № Р 33-610/18.02.2021 г. съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.4. Религия и теология (научна специалност: Християнско изкуство), обявен за нуждите на катедра „Теология“ към Философско-исторически факултет /ФИФ/. Научното жури е утвърдено с решение на ФС на ФИФ с Протокол № 146/25.01.2021 г.

За участие в обявения конкурс **единственият кандидат** подал документи е гл. ас д-р **Адриана Христославова Любенова**.

Представеният от кандидата комплект материали на електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва административни документи; както и документи, доказващи научноизследователската дейност на кандидата.

Представен е списък с научни публикации в които са отбелязани публикациите преди ОНС „доктор“ и тези, с които кандидатът участва в конкурса, в съответствие с изискването на ЗРАС /чл. 24 /3/ и на Правилника за РАС на ПУ – чл.65 /2/, според които представените материали не повтарят други, с които кандидатът е участвал в процедури за придобиване на ОНС

„доктор” и академична длъжност „главен асистент”. Това са 3 монографии; 3 студии; 11 статии от които 8 в чужбина, 7 от тях в издания и участия в международни форуми в Русия.

Обща характеристика на дейността на кандидата

Впечатляват биографичните данни на кандидата, свързани с неговото образование и интереси. А. Любенова е завършила бакалавърска степен по „Скулптура” в Университета „Джордж Мейсън”, САЩ; магистърска степен по „Църковна живопис” в АМТИИ, Пловдив; магистърска степен по „Практическа теология” в ПУ „Паисий Хилендарски”, магистърска степен по „Археология” и „реставрация и консервация” в ШУ „Еп. Константин Преславски”. Специализирала е „Богословие и символика на ранното християнство”, „Техника и технология на живописиста”, „Иконография”, „Реставрация и консервация на паметниците на културата” към ЮНЕСКО. От 2014 г. работи в ПУ „Паисий Хилендарски” като преподавател в катедра „Теология” към ФИФ. Научен секретар е на „Университетския център за християнско изкуство и култура”. А. Любенова е член на Международния комитет за реставрация и консервация на мозайки /ИССМ/, Управителния съвет на българските училища в чужбина /АБУЧ/ и на Българското иконографско сдружение.

Монографията „Слово и образ (видимото и невидимото в православната иконография)” е издадена през 2013 г., в обем от 172 стр., но като тематика не повтаря тематиката на дисертационния труд на кандидата. Издаването ѝ в годината на защитата на дисертационния труд на кандидата, показва увереност, подплатена с натрупани познания в областта. През 2021 г. са издадени 2 монографии – „Мозаичното изкуство в късноантичния Филипопол IV-VI в.” в обем от 341 стр. и монографията представена като хабилитационен труд „Подовите мозайки от Филипопол”, 2021 г., 227 стр. Монографията „Мозаичното изкуство в късноантичния Филипопол IV-VI в.” е представена като публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен “доктор”. Вероятно в съдържателен план, текстът, писан 6 години след защитата на дисертационния труд не преповтаря дисертационния труд. Като се има предвид, че А. Любенова продължава да работи в областта на иконографското и богословско изследване на християнското изкуство и античните мозайки, монографията е надграждане на предишните ѝ изследвания и задълбочаване в проблематиката. Самият автор подчертава, че има за цел да предостави нова информация и да покаже в различна, по-аналитична светлина вече познатите мозайки, добавяйки нови наблюдения към характеристиките на иконографските стилове; нови археологически и епиграфски данни, съчетани с известните досега исторически данни.

Има основание голяма част от изследванията да бъдат определени като интердисциплинарни, тъй като се разглеждат различни аспекти на представените проблеми. Православната иконография се анализира от една страна чрез осветляването на историческите и богословските ѝ аспекти, от друга – на технологичните и изкуствоведските. Изобразителното изкуство в църквата се обвързва с цялостния духовен живот на Църквата. Тъй като и самият православен образ е многопластов, представлява „богословие в образи“, сложно вътрешно съдържание, претворено в материална форма, този подход позволява да се разкрият в по-голяма дълбочина разглежданите въпроси. Проследява се по-точно и пълно връзката между изобразителното изкуство и богослужението. Религиозното изкуство не се разглежда изолирано, като съществуващо само по себе си, а във връзка с литургията, архитектурата, архитектурните детайли и декорациите, което допринася за пълното осветляване на неговата специфика. Мозаечното изкуство е видно през призмата на теологията, историята на изкуството, културната и политическа история, археологията и архитектурата. При изследването на проблемите се прилага комплексен анализ на писмените извори и епиграфските паметници, на резултати от археологически разкопки.

Тематиката, която интересува кандидата не е едностранчива – разглеждат се образци на православната иконография, които притежават научна и културна стойност и които са част от националното и от световно богатство, чието проучване е от съществено значение. Проследяват се християнството и особеностите на религиозния живот във Филипопол през IV-VI; литургията и символиката на изображенията в раннохристиянските мозайки от Филипопол IV-VI век; анализират се техниката, технологията и материалите, използвани в процеса на изработка на късноантичните мозайки; мозайките от т.нар. Малка базилика, открита в Пловдив, съвременната църковна живопис. Дадени са ценни препоръки за специалистите реставратори. Поставят се за обсъждане актуални проблеми, свързани с тревожни тенденции при съвременното декориране на православните храмове, като открито заявената позиция на професионалистите е особено важна стъпка за преодоляване на този проблем.

Въпреки, че поради професионалното направление на обявения конкурс, не е представена творческата дейност на А. Любенова, не мога да не отбележа множеството ѝ участия в изложби, творческите ѝ постижения в областта на иконата и църковната стенопис. Тези постижения подкрепят и увеличават значимостта на научните ѝ постижения в областта на научна специалност, тъй като показват пълноценно преживяване на християнското изкуство не само на теория, от гледната точка на изследователя теоретик, но и от гледна точка на практикуващия творец, отдаден на християнското изкуство и така разбиращ различните му аспекти по-цялостно и задълбочено. Личните ми впечатления за изявите на А. Любенова извън кон-

курса, са свързани с проявения ѝ професионализъм при изписването на стенописите в параклиса „Св. Паисий Хилендарски“ при ПУ „Паисий Хилендарски“, гр. Пловдив и с образите на създадените от нея икони.

В учебно-педагогическата си дейност А. Любенова е разработила 9 учебни програми. Тя притежава несъмнени организационни умения и компетенции – това се вижда от работата по проекти (национални и международни научни и образователни проекти), както и от представените студентски дейности организирани и проведени под нейно ръководство.

Теоретичните разработки на в основните монографични и останалите трудове, които са предоставени за разглеждане, имат безспорна стойност. Нямам критични забележки и препоръки. Приемам представените в анотацията приноси, така както са систематизирани в анотацията, подготвена от кандидата. Особено ценен и подходящ за предмета на изследванията е интердисциплинарния подход чрез който се избягва едностранчивият подход към разглежданата проблематика. Количествените показатели на критериите за заемане на академичната длъжност „доцент“ са спазени. За този период са реализирани достатъчен брой научни публикации които (с изключение на 1 статия разглеждаща рекламата) са свързани с проблематиката на конкурса.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените за становище материали **отговарят на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Въз основа на съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси и тяхната оригиналност, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на ФИФ за избор на Адриана Христославова Любенова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 2.4 Религия и теология (научна специалност: Християнско изкуство).

9.04. 2021 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Даниела Маркова.....